

TÜRKÇE [-CI] / [-man] VE JAPONCA [-in] (員) / [-ka-] (家) TÜRETME EKLERİ

DERIVATIONAL SUFFIXES IN TURKISH ([-CI] / [-man]) AND IN JAPANESE ([-in] (員) /

[-ka-] (家)

Ayşegül ATAY

Dr, Erciyes University, Faculty of Letters, Department of Japanese Language and Literature, Kayseri, Turkey
ORCID: 0000-0002-8819-4959

Sorumlu yazar/

Corresponding author:

Ayşegül ATAY,
Dr, Erciyes University, Faculty of Letters, Department of Japanese Language and Literature, Kayseri, Turkey
Email: aseyhan@erciyes.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:

12.09.2021

Kabul Tarihi/Accepted:

13.12.2021

Anahtar Kelimeler:

Sözcük Türetme, Türetme Ekleri, Kanji, Biçimbirim, Ek, Türkçe Japonca Karşılaştırma

Keywords:

Word Derivation, Derivational Suffixes, Kanji, Morpheme, Affix, Comparison Of Turkish-Japanese

Kaynak gösterme/Citation:

Atay, Ayşegül (2021). "Türkçe [-Cı] / [-Man] Ve Japonca [-In] (員) / [-Ka-] (家) Türetme Ekleri". *World Language Studies (WLS)*, 1 (2): 91-104

Özet

Ural-Altay dil ailesine mensup olan Japonca ve Türkçenin en belirgin özelliği sondan eklemeli dil olmalarıdır. Sözcük, her zaman ardına aldığı eklerle türetilir ya da çekime uğrar. Buna, *sözcük-ek* yapısındaki bir sözcük için Türkçede *kitap-çı* ve Japoncada *hon-ya* sözcükleri örnek verilebilir. Bu sözcükler üzerindeki [-çı] ve [-ya] ekleri türetme ekleri olduğundan sözcük türetmede bu iki dil birbiriyle benzerlik göstermektedir. Ancak, Japoncanın yazı sistemi Çince karakterlerden (kanji) oluşması, sözcüklerin hem Japonca hem de Çince okunuşlarını doğurmaktadır. Dolayısıyla bazı Çince kökenli sözcükler aynı zamanda ek işleviyle yeni sözcükler türetmektedir. Örneğin, "ie" sözcüğü "ev" anlamında iken, "honyakuka" sözcüğünde [-ka] okunuşuyla sözcük türetmektedir. Bu durum Japonca türetme ekleri ile Türkçe türetme ekleri arasında benzerlik ya da farklılıklar olup olmadığı konusunda merak uyandırmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada Türkçe ve Japoncadaki sözcük yapısı ve türetme eklerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu karşılaştırma Türkçedeki [-CI] ekinin "bir mesleği yapan kişi" anlamıyla Japonca tüm ekleri karşıladığı için çok geniş kullanımının olduğunu göstermiştir. Buradan hareketle Türkçenin Japoncaya göre daha kolay öğrenilebileceğini söylemek mümkündür. Ayrıca, Japonca açısından bakıldığında, Japoncada Kanjilerin ek kullanımı söz konusu olduğundan, her bir sözcüğün temel anlamı "ek" işleviyle sözcüğe yansımıştır. Bu nedenle bu çalışmada Japoncanın sadece yapı açısından değil anlam açısından da ele alınarak anlambilim olan *Kanji* ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Abstract

The most distinctive feature of Japanese and Turkish, which belong to the Ural-Altai language family, is that they are agglutinative languages. The word is always derived or inflected with the suffixes it follows. Examples of this are the words *book-çı* in Turkish and *hon-ya* in Japanese for a word-affix word. Since the [-çı] and [-ya] suffixes in these words are derivational suffixes, these two languages show similarity to each other in word derivation. Since Japanese and Turkish both agglutinative languages, their word formations are also similar. However, consisting of Chinese characters (kanji), Japanese writing system results in both Japanese and Chinese pronunciations of words. Therefore, some Chinese origin words also derive new words with their additional function. For example, while the word "ie" means "home", the word "honyakuka" derives a word though the pronunciation of [-ka]. This situation arouses curiosity about whether there are similarities or differences between Japanese and Turkish derivational suffixes. Therefore, in this study, it is aimed to compare the word structure and derivational suffixes in Turkish and Japanese. This comparison has shown that the Turkish suffix [-CI] has a very wide usage, as it covers all suffixes in Japanese with the meaning of "one who does a job". From this point of view, it is possible to say that Turkish can be learned more easily than Japanese. Also, from the Japanese point of view, the basic meaning of each word is reflected in the word with the "suffix" function, since Japanese has the lexical use of Kanjis. Therefore, in this study, it has been concluded that Japanese should be evaluated not only in terms of structure but also in terms of meaning and should be evaluated together with the semantic Kanji.

Giriş

Türkçe ve Japonca, sondan eklemeli dil özelliği taşıdığı için sözcük türetme yöntemleri de benzerlik göstermektedir. *Sözcük-ek* yapısındaki bir sözcük için Türkçede *kitap-çı* ve Japoncada *hon-ya* sözcükleri örnek verilebilir. Örneklerde olduğu gibi her iki dildeki sözcük türetme işlevindeki ekler çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmada literatür taramasının ardından karşılaştırma yöntemi kullanılarak her iki dil sözcük türetme açısından karşılaştırılmış, bunların benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma sözcüğe meslek anlamı kazandıran eklerle sınırlı tutulmuştur. Bu ekler Türkçede sınırlı sayıda olmakla birlikte -CI, -mAn ekleri, Japoncada ise [-in] (員), [-ka-] (家), [-nin-] (人), [-sha-] (者), [-shi-] (士), [-shu-] (手), [-ya-] (屋), [-shi-] (師), ekleridir. Ancak burada sadece -CI, -mAn ekleri ile [-in] (員) / [-ka-] (家) ekleri ele alınmıştır. Bu çalışma Seyhan (2004) “Türkçe ve Japoncada Yapım Ekleri (sözcüğe meslek kavramı kazandıran ekler)” başlığı altında yapılmış yüksek lisans tezinin makaleye dönüştürülmüş hâlidir. Şu ana kadar bu konuyla ilgili yapılmış karşılaştırmalı bir çalışma hala bulunmamaktadır. Ancak, Akbay (2011)’ın yazdığı “Japonca sözcük öğretiminde ekler” başlıklı kitabı, ekleri genel olarak öğretim açısından ele alan sözlük niteliğindedir. Ayrıca, söz konusu kitabın Türkçe ile karşılaştırmalı olmadığını da belirtmek gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışma Türkçe ve Japonca karşılaştırmalı dil çalışmalarına katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde her iki dil yapısal ve işlevsel açıdan ele alınmıştır. Burada geçen *bağımlı-bağımsız biçimbirim* ve *sözcük-ek* terimlerinin literatürdeki tanımları üzerinde durulmuş ve her iki dilin sözcük yapısı karşılaştırılmıştır. Bu bölüm, terim karmaşası yaşanmaması açısından önemlidir. İkinci bölümde her iki dildeki türetme ekleri, sözcüğe kattığı anlam açısından ele alınmıştır. Bu bölümde Seyhan (2004)’deki tablolara atıfta bulunulmuştur. Üçüncü bölüm olan sonuç bölümünde ise eklerle ilgili yapılan karşılaştırmada ortaya çıkarılan benzer ve farklı noktalar açıklanmıştır.

1. Yapısal ve İşlevsel Açından Türkçe ve Japonca

Yapısalcı dilbilim diğer adıyla biçimbilim, sözcük yapısını inceleyen dilbilim alanıdır. “Dilbilim genel olarak dili, özel olarak da doğal dilleri kendine özgü bilimsel yöntemlerle ses, biçim, sözdizimi ve anlam bakımından, daha doğrusu yapısal düzenleri ve işleyişleri açısından

inceleyen; aynı zamanda geçirdikleri evrimi de değerlendiren insan bilimidir” (Kıran, 1986, s. 18), (Vardar, 1998, s. 77). Bloomfield (1933)’e göre dil incelemesinin konusu dil edinimi, başka bir ifadeyle insan konuşması ya da yalnızca dil olmuştur (Seyhan, 2004).² *Amerikan yapısalcılığında dil, ses, bürün, biçim, sözdizimi, anlam olmak üzere beş dizgeden oluşmaktadır* (Katamba, 1993, s. 4). Bu dizgelerden en altta ses ve en üstte anlam yer almaktadır. Buna göre bir dilin çözümlenmesinde sırasıyla ses, sözcük yapısı, tümce yapısı ve anlam basamaklarına ulaşılmalıdır.

Biçimbilim, bir dildeki sözcüklerin biçimlerini ve biçim değişikliklerini, her tür eki, sözcük yapımı ve türetimini, biçimbirimleri ve işlevlerini, işleyişini inceler, biçimbirim dökümleri yapar, sözcük türlerinin ayırımında temel alınacak ölçütleri saptar (Toklu, 2003).

1.1.Bağımlı ve Bağımsız Biçimbirimler

Biçimbirim, bir deyiş ya da anlatımdaki söze dönüşmüş en küçük anlamlı birimin taşıyıcısıdır. Sözcükler, biçimbirimlerin birleşmesiyle oluşur (Adalı, 1979, s. 10).

Türkçe: öğrenciler, [öğren-] [-ci-] [-ler] (üç biçimbirimdir)

Kendi başına varlıklarını ortaya koyabilen biçimler *bağımsız*, tek başlarına hiçbir zaman varlıklarını ortaya koyamayan biçimbirimler de *bağımlı biçimbirimlerdir* (Adalı, 1979). Örneğin, gözlükçü, [göz]-[-lük-]-[-çü] şeklinde bir *bağımsız* iki *bağımlı biçimbirimden* oluşmaktadır.

Koizumi (1993,s.96) de yapısal açıdan Japonca biçimbirimleri bağımlı ve bağımsız biçimbirimler olarak ayırmaktadır. Örneğin; *nehir* anlamına gelen *kawa* (川) , [kawa] bir biçimbirim olduğu için bağımsızdır. *Okul* anlamına gelen *gakkō* (学校), [gaku] ve [kō] iki biçimbirimdir (Machida & Momiyama, 1995, s. 44). Aynı zamanda her ikisi de bağımlı biçimbirim olarak bağımsız biçimbirim olan sözcüğü oluşturmaktadır.

Bir dil yapısal açıdan inceleneceğinde bağımlı-bağımsız biçimbirimler olarak sınıflandırılmaktadır. Bu biçimbirimleri işlevsel açıdan incelemek için de sözlüksel ve

² Amerikan yapısalcı bakış açısının kurucularından Bloomfield’in dile bu yaklaşımı mensubu olduğu Amerikan dilbilim ekolünü diğer ekollerden ayırmaktadır. Amerikan ekolü dil konularını çalışmada kendi yöntemlerini kullanarak özerk bir bakış açısı sağlamıştır. Buna göre dili, anlamdan değil, sesbirim ve yapı açısından öncelikle ele almak gerektiğini savunmakla, Dağılımcı Dilbilim kuramının temeli atılmıştır.

dilbilgisel biçimbirim sınıflandırmasına gidilmektedir. Bu konu aşağıdaki başlıkta ele alınmıştır.

1.2.Sözlüksel ve Dilbilgisel Biçimbirimler

Bloomfield (a.g.e.) işlev açısından biçimbirimleri sözlüksel (lexical) ve dilbilgisel (grammatical) biçimbirimler olarak ayırmaktadır. Adalı (a.g.e.), Türkçenin yapısal özelliklerini dikkate alarak bu sınıflandırmaya “öncül ve ardıl” biçimbirimleri de eklemiştir. Bu biçimbirimlerden her zaman öndeki *öncül*, daha sonrakiler ise *ardıl* biçimbirimdir. Örneğin; *tatlıcı* [tat]-[-lɪ]-[-cɪ] biçimbirimlerinde [tat], öncül, [-lɪ]-[-cɪ] ardıldır. Buna göre öncül biçimbirimler (bağımsız) yalın durumdaki (kök) sözcükler olarak da adlandırılır. Ayrıca, ardıl biçimbirimler dilbilgisel işleve sahiptir.

Öncül: bağımsız biçimbirim / kök

Ardıl: bağımlı biçimbirim / ek

Dilbilgisel işlev de sözcüğü ya türetir³ ya da çekimler. Bu durumda ardıl biçimbirimler, türetim ekleri ve çekim ekleri olarak ayrılırlar: *kitapçılar* örneğinde, [kitap] [-çɪ-] [-lar] sözcüğünde [-çɪ-] türetim eki, [-lar] ise çekim ekidir. Ancak bu ekler ya da ardıllar birbirinin yerine kullanılamazlar. Örneğin, *kitapçılar* sözcüğünde *kitaplarçı* şeklinde ekler arasında yer değişimi bulunmamaktadır.

Japoncada da işlevsel açıdan bağımlı biçimbirimler sözcük üzerinde türetme ve çekimleme işlevine sahiptir (Koizumi, 1993, s. 96): *shiroi* [shiro][-i] (beyaz) sözcüğünde [-i] çekim eki ve *hanaya* [hana][-ya] (çiçekçi) sözcüğünde [-ya] ise türetme ekidir.⁴

Çekim eki

Shiro-i →[-i]

Shiro-ku →[-ku]

Shiro-katta →[-katta]

Türetme eki

Hana-ya →[-ya]

³ Adalı (a.g.e.), türetim ardılları; Toklu (2003,s.55) ve Demircan (1977, s.95) ise türetme ekleri terimini kullanırlar.

⁴ Burada verilen örnekler ad sözcükler üzerinden olup, eylemler ve diğer sözcük türleri kapsam dışı bırakılmıştır.

O halde, sözcükler, anlamlı en küçük birimler olan biçimbirimlerden oluşmaktadır. Bağımsız biçimbirim tek başına sözcük oluşturabilir, ancak bağımlı biçimbirim ise tek başına sözcük oluşturamaz. Sözcük üzerinde bulunan bağımsız biçimbirimlerin işlevleri sözcüğü çekimleme ve sözcüğü türetme görevindeki ekler olduğu için, bundan sonraki bölümde bağımlı biçimbirimler için “ek” terimi benimsenmiştir.

1.2.1. Sözcük ve Ek

Bir dilbilim terimi olarak sözcük için Vardar (1998,s.190), “Bir ya da birden çok ses biriminin oluşturduğu, yazıda iki boşluk arasında yer alan, çoğu kez anlamsal bir birim oluşturan; söylemde belli bir biçimsel birlik sunan, çeşitli dizimsel kullanımlarında biçimce ya hiç değişmeyen ya da -bükünlerde olduğu gibi- bir bölümüyle değişim gösteren eklemli ses ya da sesler öbeği” açıklamasını yapmaktadır. Buna göre “Çocuk gitti” tümcesinde iki sözcük, üç anlambirim (*çocuk git-ti*) bulunmaktadır. Ayrıca, sözcük konusunda literatürde yapılan tanımların oldukça kapsamlı olduğu görülmektedir.⁵ Bu tanımlarda sözcüğün anlam, ses, yapı ve işlev yönüyle çok kapsamlı ele alındığı anlaşılmaktadır.

Türkçede sözcük teriminin Japonca karşılığı *go* (語), *tango* (単語) ve *goi* (語彙) terimleridir. Bloomfield’in (a.g.e) “anlamı olan en küçük parçanın sözcük olduğu” görüşünün temelinde Japoncanın sözcük yapısı aşağıdaki gibi ele alınabilir. (Sakakura, 1995)(Koizumi, 1993, s. 90-91).

1. Bağımsız biçimbirim: *yama* (山), *ame* (雨) ;
2. Bağımsız biçimbirim + bağımlı biçimbirim: *shiro-i* (白い)
3. Bağımsız biçimbirim + bağımsız biçimbirim: *yama-michi* (山道), *saka-ya* (酒屋) ,
hon-bako (本箱)
4. Bağımlı biçimbirim + bağımlı biçimbirim : *kai-te* (書いて)

⁵ Ergin (1986, s.196), “Anlamı veya işlevi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğu” olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma göre *ışık, ev,gemi vb.* kavramlar anlamı olan ve söylendiğinde gözümüzün önünde biçimlendiğinden birer sözcüktür. Anlamı olmayıp tümcede bir işleve sahip olanlar ise *gibi, ile, için* örneğinde olduğu gibi her biri sözcüktür. Gencan (1961,s.40) ise *anlamı olan veya cümle kuruluşuna yarayan anlatım aracına* sözcük adını vererek, sözcüğü anlam yönünden içyön (anlam) ve dış yön (duyularımızla anlaşılabilen) olmak üzere iki biçimde sınıflandırmaktadır.

Birinci gruptaki sözcükler bağımsız sözcüklerdir. İkinci gruptaki sözcükler bileşik sözcük grubuna girmektedir. Ancak, *saka-ya* (酒屋), *hon-bako* (本箱)'daki her bir sözcük anlam birim olsa da ses değişimine uğrayanların tek başına kullanımı yoktur. Diğer bir ifadeyle, *saka-ya* (酒屋)'daki *sake* (酒) ve *saka* (酒) olmak üzere iki okunuşu vardır. Bu okunuşlardan *sake* içki anlamında bağımsız sözcüktür. Ancak *saka* okunuşu bağımlı biçimbirim olduğundan tek başına kullanımı mevcut değildir. Bu durum aşağıda ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır.

Japoncada sözcükler Çince kökenli ve Japonca kökenli biçimbirimlerden oluşmaktadır. Japon yazısı Çin'den alınan ve her biri anlambirim olan *Kanji*'dir.⁶ Bu *kanji*lerin her birinin Japonca okunuşu (*kunyomi*) ve Çince okunuşu (*onyomi*) vardır. Bu okunuşlar Tablo 1'de ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. *花kanji*sinin “hana” (Japonca okunuş) ve “bin” (Çince okunuş) olmak üzere iki okunuşu bulunmaktadır. Japonca okunuşu bağımsız biçimbirimdir. Ancak, *kabin* (花瓶) sözcüğünde olduğu gibi Çince okunuşu [ka-],[bin] şeklinde iki ayrı *Kanji*den oluştuğu için her biri bağımlı biçimbirimdir.

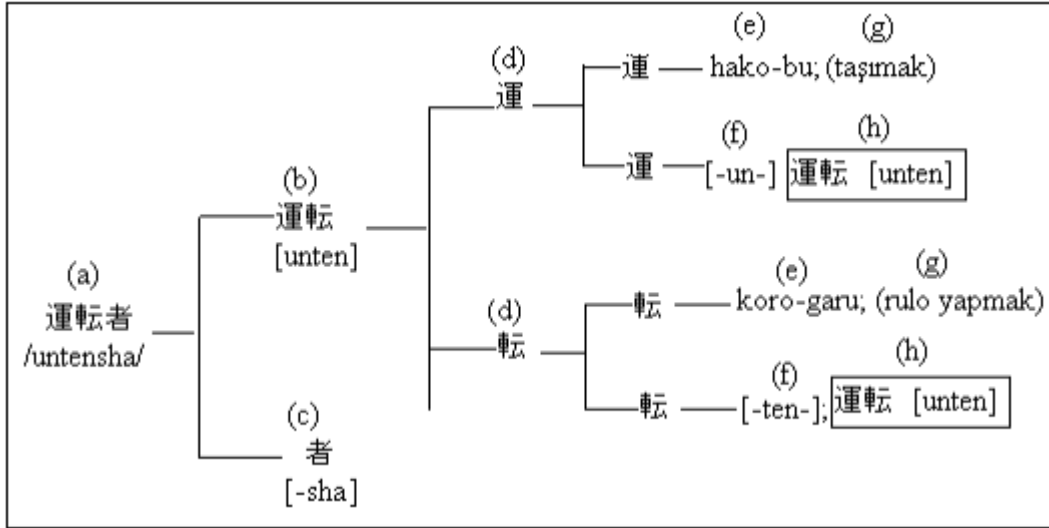
Tablo 1: Hana sözcüğünün Kanji yazılımı ve okunuşları

花	Hana [hana] 花	[bağımsız]
	Kabin [ka-] [-bin] 花瓶	[bağımlı] [bağımlı]
	Hanaya [hana] [-ya] 花屋	[bağımsız] [bağımlı]

Japoncada sözcüğün yapısı bağımlı ve bağımsız biçimbirimlerden oluşmaktadır. Ancak burada dikkati çeken nokta *kabin* örneğinde olduğu gibi iki bağımlı biçimbirimin bir bağımsız biçimbirim olan sözcüğü oluşturmasıdır ve Japoncanın bu şekildeki sözcük yapısı Türkçeden tamamen farklıdır. Seyhan (2004,s.3) türemiş sözcüğü için *untensha* (運転者)'yı örnek vererek açıklamaktadır.

Tablo 2: Türemiş sözcük tablosu (Seyhan,2004,s.3)

⁶ Çin yazı sistemi olarak adlandırılan Kanji, Japoncanın temelini oluşturan yazı sistemidir. Dışarıdan bakıldığında her biri karmaşık şekiller gibi görünse de her bir şeklin bir anlamı ve okunuşu bulunmaktadır.

- (a) Türemiş sözcük
- (b) İki bağımlı biçimbirim (sözcük)
- (c) Bağımlı biçimbirim (ek)
- (d) Hem öncül hem de ardıl olabilen biçimbirim
- (e) (d)'nin Japonca okunuşu.
- (f) Hem öncül hem de ardıl olan biçimbirim.
- (g) Sözcüğün anlamı (eylem)
- (h) Ad sözcük

2. Sözcük Türetme ve Türetme Ekleri

Türkçede sözcük bileştirme ve türetme olmak üzere iki biçimde yapılmaktadır.⁷ Türetmeyle oluşan sözcüğe türemiş sözcük, bileştirmeyle oluşan sözcüğe bileşik sözcük adı verilmektedir. Japoncada da sözcük türetme Türkçede olduğu gibidir. İşlevsel açıdan dilbilgisel işlevde olan bağımlı biçimbirimler aynı zamanda türetme ekleri olarak adlandırılmaktadır. Türemiş sözcük, ad, sıfat ve eylemlerin türetme ekleriyle oluşturduğu yeni sözcüklerdir. Örneğin, *hon-ya*, *shizuka-sa*, *kaki-kata* sözcükleri türemiş sözcüktür. Bunlara eklenen *-ya*, *sa*, *-kata* ise türetme ekleridir.

2.1. Türkçede Meslek Kavramı Kazandıran Ekler;

Türkçede türetme ekleri dört sınıfta incelenmektedir. 1) Addan ad türetme ekleri, 2) Addan eylem türetme ekleri, 3) eylemden ad türetme ekleri, 4) Eylemden eylem türetme ekleri.⁸ Addan ad türetme ekleri, [-Iik], [-II], [-sIz], [-CI], [-ÇA]. [-dAş], [-mAn], [-sAl], [-cİk], [-ç], [-

⁷ Dizdaroğlu (1962) ve Banguoğlu (2000,s.155), türetme ve birleştirmeden bahsederken, Korkmaz (2003,s.30) kök+ek, gövde+ek, sözcük+sözcük başlıklarıyla açıklamaktadır.

⁸ Ayrıntı için bakınız (Seyhan, 2004, s. 4).

Cİİ], [-İnÇİ], [-msİ],[-mtrak], [-cak],[-] olmak üzere oldukça fazladır. Burada sadece [-CI] ve [-mAn] ekleri üzerinde durulacaktır.

2.1.1. [-CI]

[-CI] eki altı farklı ses değişimine uğramaktadır.⁹ Sözcüklerin belirttiği bir görevi sürekli olarak yapan kişi veya “meslek sahibi kişi” anlamında sözcükler türetmesinden dolayı “meslek” eki olarak da anılmaktadır ((Hatipoğlu, 1974, s. 53).¹⁰ Daha ayrıntılı anlamları beş başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar sırasıyla; 1)“bir işi kendisine meslek edinmiş veya sanat edinmiş kimse”, 2) Yiyecek, içecek, ilaç gibi çeşitli ihtiyaç maddelerini satmayı meslek edinmiş kişi. 3) Bir maddeyi üretip satmayı kendine meslek edinmiş kimse, 4) Yaptığı işi bir araca bağlı olarak yürüten kimse, 5) Görevli kişi, başlıklarıdır. Ancak burada sadece Tablo 3’de sadece birinci anlamı olan, bir işi kendisine meslek edinmiş ya da sanat edinmiş kişi anlamı ele alınmıştır. Ayrıca bu sözcüklerin Japonca karşılıkları eklenmiştir.

Tablo 3: “Bir işi kendisine meslek edinmiş veya sanat edinmiş kimse”

[-CI] ekinden türeyen	Sözcüğe kattığı anlam	Japonca karşılığı
Aş-çı	Mesleği yemek pişirmek olan kimse	Ryōri-nin 料理人
Boya-cı	Mesleği duvar boyamak olan kimse	Penki-ya ペンキ屋
Çift-çi	Geçimini toprağı ekerek sağlayan kimse	Nō-ka 農家

2.1.1.2. [-mAn]

Bu ek, ad ve sıfat türeten ektir. Bu ekle türeyen sözcükler özellikle meslek adı olan türemiş sözcüklerdir.¹¹ Bu ekin men ve man olmak üzere iki sesletimi vardır. Eklendiği sözcükteki ünlü uyumuna göre -men ya da -man olmaktadır. Bu nedenle burada [-mAn] şeklinde gösterilmiştir. Eylem köküne eklendiğinde, “o eylemi uzman olarak yapan kişi

⁹ Ses uyumu dilbilimde *biçimbirimsel değişke* olarak tanımlanmaktadır. Bunlar, [-cı], [ci], [cu], [cü], [çu], [çü] olup, burada [-CI] olarak gösterilmiştir.

¹⁰ Banguoğlu (2000,s.162), “sanatçı” adını kullanır.

¹¹ Atabay (1976,s.11), dilimizde yaşamakta olan *men, man* sözcüklerinin, şahsı gösteren ad olduğunu belirtmektedir.

anlamını” verir. Aşağıda bu ekle türemiş sözcükler ve sözcüğe kattığı anlam verilmiştir. Ayrıca Japonca karşılıkları da eklenmiştir.

Tablo 4: Bir işi uzmanlık derecesinde yapan kişi

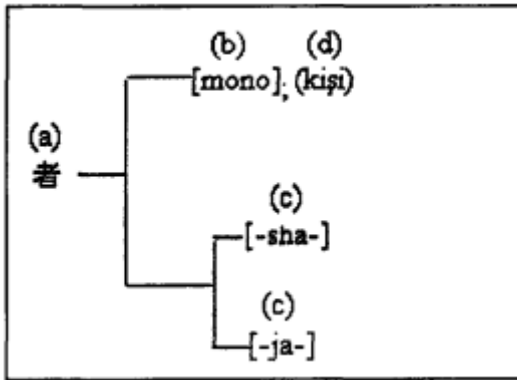
[-CI] ekinden türeyen	Sözcüğe kattığı anlam	Japonca karşılığı
Çevir-men	<i>Dillerarası çeviri yapan</i>	Tsūyaku-sha 通訳者 Honyaku-ka 翻訳家
Eleştir-men	Eleştiri yapan kimse	Hyōron-sha 評論者
Öğret-men	Eğitim veren kimse	kyōshi 教師

2.2.Japoncada Meslek Kavramı kazandıran Türetme Ekleri;

Japoncada sözcük türetmede hem Çince hem de Japonca kökenli ekler bulunmaktadır. Özellikle sözcüğe meslek kavramı kazandıran ekler Çince kökenlidir. Bu ekler, [-in] (員), [-ka-] (家), [-nin-] (人), [-sha-] (者), [-shi-] (士), [-shu-] (手), [-ya-] (屋), [-shi-] (師), ekleridir. Ancak bu çalışmada sadece [-in] (員), [-ka-] (家) ele alınmıştır. Ayrıntılar için Seyhan (2004)’e bakılmalıdır. Çalışmanın bulguları ve sonuç kısmı bütün ekleri içermektedir.

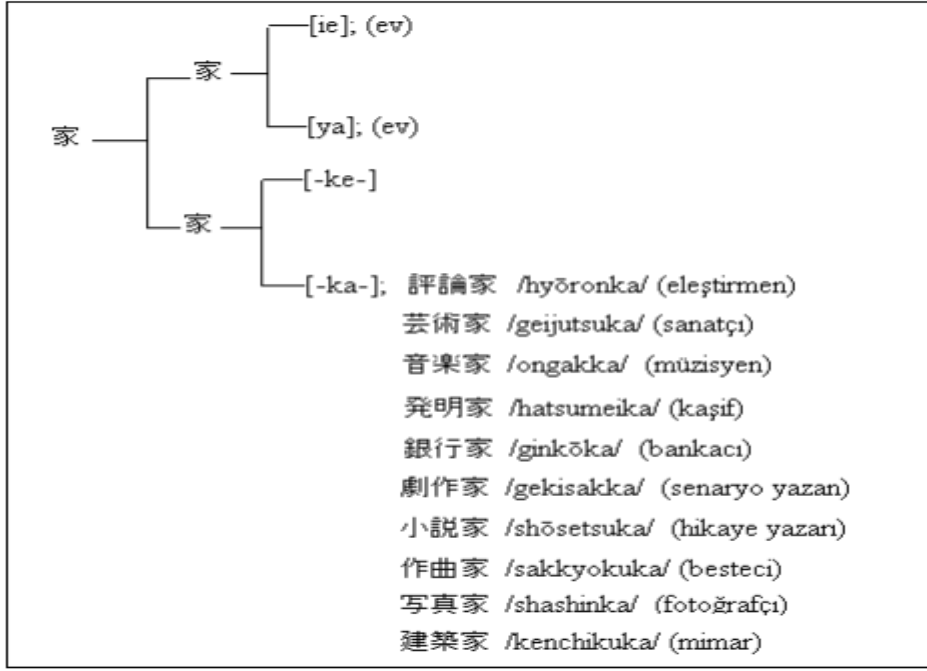
Japoncada türemiş sözcüğü daha iyi açıklayabilmek için aşağıdaki tabloya bakmak gerekmektedir.

Tablo 5. Japoncada eklerin okunuş biçimidir (Seyhan, 2004, s. 5)

Bu tabloda yer alan,

- (a) Anlamı olan birim, im
- (b) Japonca okunuşu (bağımsız / sözcük)

3. Bulgular ve Sonuç

Sözcüğe Meslek kavramı katan ekler olarak ele alınan Türkçe ve Japonca ekler sınıflandırmasında saptanan farklılıklar aşağıdaki gibidir:

Türkçede, öncül ve ardıllar kesinlikle birbirinin yerine kullanılamazken, Japoncada Çince kökenli sözcükler öncül ve ardıl olarak kullanılabilir.

Japoncada *Kanji*'lerin eksele kullanımı söz konusu olduğundan, her bir sözcüğün temel anlamı ek olarak sözcüğe yansımıştır. Ancak bu eklerin türettiği sözcükler arasında kesin sınır çizmek mümkün değildir. Derlenen türemiş sözcükler temelinde bir sınıflandırma yapmak gerekirse, [-nin-] (人), [-sha-] (者), [-ya-] (屋) ekleri, “bir işi yapan kişi, yaptığı şeyi satan kişi” anlamında sözcükleri türetmektedir ve diğer eklerden bu noktada ayrılmaktadırlar. [-ka-] (家), [-sha-] (者), [-shi-] (士), [-shi-] (師) ise “bir işin eğitimini almış, uzman olduğu konuda çalışan kişi” anlamında sözcükler türetmektedir. [-sha-] (者)ekin ise burada her iki anlamda da sözcükler türetmesinden dolayı en kapsamlı ek olduğu görülmüştür. Ancak, çevirmen sözcüğünün karşılığı *honyakusha* (翻訳者) ve *honyakuka* (翻訳家) olmak üzere iki farklı türemiş sözcüktür. Bu iki sözcük arasındaki fark işin içeriğini açıklayan eklerden gelmektedir. Buna göre, birincisi yazılı çeviri yapan kimse anlamındadır. Diğer ise özellikle edebi çeviri ve

yayın çevirisi yapan çevirmen anlamında olduğu için, çeviri alanında uzmanlık bilgisini de kapsamaktadır.

İşin içeriği ile ilgili bir diğer örnek Türkçede “avukat” sözcüğünün karşılığı olan *bengonin* (弁護士) ve *bengoshi* (弁護士) sözcükleridir. Bu sözcüklerden birincisi, “devlete bağlı çalışan savunma avukatı”dır. Diğeri ise, “barolar birliğine bağlı ve kendi bürosu olan avukat”dır. Bu her iki sözcükte, yapılan işin içeriği ve bağlı bulunduğu kuruma göre farklılık bulunmaktadır.

Ayrıca Türkçe eklere bakıldığında, [-CI] ekinin oldukça kapsamlı bir ek olduğundan Japoncadaki “kişi” anlamı taşıyan bütün eklerle karşılandığı anlaşılmıştır. Buna karşın [-mAn] eki özellikle uzmanlık anlamı taşıyan meslek adlarında sözcükler türeten [-ka-] (家), [-sha-] (者), [-shi-] (士), [-shi-] (師) ekleriyle karşılanmaktadır. 8 numaralı tabloda bu durum daha iyi görülmektedir.

Tablo 8: Türkçe ve Japonca eklerin karşılaştırma tablosu

[-mAn]							
[-CI]							
[-sha-] (者)	[-ka-] (家)	[-shi-] (師)	[-shi-] (士)	[-nin-] (人)	[-ya-] (屋)	[-in] (員)	[-shu-] (手)

Özellikle Türkçedeki [-CI] ekinin “bir mesleği yapan kişi” anlamıyla Japonca tüm ekleri karşılaması onun çok kapsayıcı olduğunu göstermiştir. Bu durum, Türkçenin daha kolay şekilde öğrenilebileceğini düşündürmektedir.

Ayrıca, Japonca açısından bakıldığında, Japoncada *Kanjilerin* eksel kullanımı söz konusu olduğundan, her bir sözcüğün temel anlamı ek olarak sözcüğe yansımıştır. Bu nedenle, Japonca’yı sadece yapı açısından değil anlam açısından da ele alarak anlambilim olan *kanji* ile birlikte değerlendirmek gerektiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

Adalı, O. (1979). *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*. Ankara: TDK.

Akbay, O. H. (2011). *Japonca Sözcük Öğretiminde Ekler*. Kayseri: Laçın Yayınları.

Atabay, N. (1976). *Sözcük Türleri I*. Ankara: TDK.

- Banguoğlu, H. T. (2000). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. Newyork: Holt, Rinehart and Winston .
- Dizdaroğlu, H. (1962). *Türkçede Sözcük Yapma Yolları*. Ankara: TDK.
- Ergin, M. (1986). *Türk Dili*. İstanbul: TDK.
- Gencan, T. N. (1961). *Dilbilgisi*. Ankara: Tdk.
- Hatipoğlu, V. (1974). *Türkçenin Ekleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- İmer, K. (1976). *Türkiye Türkçesinde Kökler*. Ankara : TDK.
- Katamba, F. (1993). *Morphology*. London: Macmillan Press Ltd.
- Kıran, Z. (1986). *Saussure'den Günümüze dilbilim Akımları*. Ankara: Onur Yabancı Diller Kitap ve Yayın Merkezi.
- Koizumi, T. (1993). *Nihongo Kyōshino tamenō Gengogaku Nyūmon*. Tokyo: Taishūkan Shoten.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK.
- Machida, K., & Momiyama, Y. (1995). *Yoku Wakaru Gengogaku Niyūmon*. Tokyo: Babel Press.
- Sakakura, A. (1995). *Gokōsei no Kenkyū (Sözcük Yapısı üzerine İnceleme)*. Tokyo: Kadokawa Shoten.
- Seyhan, A. (2004). *Türkçe ve Japoncada Yapım Ekleri (sözcüğe meslek kavramı kazandıran ekler)*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Toklu, O. (2003). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Vardar, B. (1998). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. İstanbul: Multilingual.

EXTENDED ABSTRACT

The most distinctive feature of Japanese and Turkish, which belong to the Ural-Altai language family, is that they are agglutinative languages. The word is always derived or inflected with the suffixes it follows. Examples of this are the words book-çı in Turkish and hon-ya in Japanese for a word-affix word. Since the [-çı] and [-ya] suffixes in these words are derivational suffixes, these two languages show similarity to each other in word derivation. However, the typing system of Japanese consisting of Chinese characters (kanji), leads to both Japanese and Chinese pronunciations of words. Accordingly, the derivation of new words with additional functions of some Chinese origin words is known to be unique to Japanese. For example, the Japanese pronunciation of "ie" (家) means home, while the Chinese pronunciation of [-ka] (家) derives

the word "honyakuka", which means translator. Since every Chinese character used here is a semantic unit, these characters also reflect their meanings to the word in their suffix function. According to this, what is the difference between the word structure and derivation in Japanese and Turkish? What are the similarities and differences when the derivational suffixes in both languages are compared? The aim of the research is to reveal the difference in meaning and usage between the suffixes of these languages, which are similar in word derivation. The derivational suffixes of both languages were compiled by the literature review method and a comparison was made. The research is limited to Turkish [-CI] / [-man] and Japanese [-in] / [-ka-] suffixes that give the word a meaning of occupation. As a result of the comparison; Structurally, dependent and independent morphemes cannot be used interchangeably in Turkish, while the presence of Chinese characters as both independent and dependent morphemes in Japanese shows the difference in the lexical structure of both languages. In addition, in the comparison made on the basis of the derived words, the derivational suffix [-CI] in Turkish means "one who does a job" in Japanese ([-nin-] (人), [-in] (員), [-shu-](手), [-ya-](屋), [-ka-] (家), [-sha-] (者), [-shi-] (士), [-shi-] (師); [The suffix -mAn] corresponds to the suffixes [-ka-] (家), [-sha-] (者), [-shi-] (士), [-shi-] (師), which derive words especially in occupation names. In addition, although there are many derivational suffixes in Japanese, differences in meaning and usage between them are given in detail in the conclusion part of the research. From this point of view, it is possible to say that Turkish can be learned more easily than Japanese. Also, from the Japanese point of view, the basic meaning of each word is reflected in the word with the "suffix" function, since Japanese has the lexical use of Kanjis. Therefore, in this study, it has been concluded that Japanese should be evaluated not only in terms of structure but also in terms of meaning and should be evaluated together with the semantic Kanji.